

La caça del tudó al Montseny

SALVADOR RIERA I IBERN

The wild pigeon hunting in the Montseny

S'exposa la cacera del tudó (*columba palumbus*) al massís del Montseny, explicant els permisos i les condicions necessàries per poder portar a terme l'activitat cinegètica. Es narren les diferents tècniques de caça en el decurs d'una temporada cinegètica, i es destaquen les quatre condicions que ha de reunir el tudonaire que va a l'aguait: confiança, tenacitat, paciència i perseverança. Hi ha caçadors que imiten el cant dels tudons amb una fulla d'arboç, de llorer o de marfull, per tal d'atreure'ls a punta de la seva escopeta. L'autor posa en evidència els canvis etològics i poblacionals que la presència del colúmbid ha experimentat en les últimes dècades.

Paraules clau: tudó, *columba palumbus*, caça.

The work deals with the wild pigeon (*columba palumbus*) hunting in the Montseny massif, with details of the permits and conditions that are necessary to carry out such activity. The different hunting techniques during a hunting season are described, and the four conditions that the wild pigeon hunter lying in wait should comply with: confidence, tenacity, patience and perseverance. There are hunters who imitate the song of the wild pigeon with a leaf of madrone, laurel or wild laurel, in order to attract them at gunpoint. The author highlights the ethological and population changes that the presence of columbiformes has brought about in recent decades.

Keywords: wild pigeon, *columba palumbus*, hunting.

Al massís del Montseny hi ha 18 municipis, pertanyents a les comarques d'Osona, la Selva i el Vallès Oriental, amb una extensió total d'unes 31.000 hectàrees aproximadament. A cada municipi hi ha, llevat d'excepcions, una Societat de Caçadors que, com a Àrea Privada de Caça, gestiona l'activitat cinegètica dins el seu terme municipal, d'acord amb la Llei de Caça en vigor, i que cada any, la Conselleria d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, modula i publica al DOGC, amb l'anomenada Ordre de Vedes, on bàsicament es regulen els períodes hàbils de caça i les espècies caçables.

D'altra banda, les Diputacions de Barcelona i Girona, com a gestores del Parc Natural i Reserva de la Biosfera, governen les àrees de Reserva de Caça o de Caça Controlada d'acord amb determinats principis. Per caçar a la muntanya, a més de tenir un permís d'armes (Guardia Civil), cal una llicència de caça (Generalitat de Catalunya), estar federat -tot i que no és imprescindible- (Federació Catalana de Caça), una assegurança obligatòria, i ser membre d'alguna de les Societats de Caçadors per poder practicar l'activitat a l'Àrea Privada de Caça corresponent.

Dins del col·lectiu practicant de la cinegètica, tal i com passa en d'altres modalitats esportives o de lleure, hi ha diverses especialitzacions: hom pot parlar de caçadors conillers, perdiguers, becaders, senglaners, tudonaires, etc. Per alguns tudonaires, anar a caçar tudons és com una dèria, a voltes, reconec, que gairebé obsessiva. De fet, tórtors estivals apart (cada vegada més escasses), i deixant de banda també els coloms roquers i les nouvingudes tórtors turques, són els tudons els únics colúmbids presents a les nostres muntanyes, gairebé omnipresents.

El plomatge dels tudons, gris plom, amb els reflexos metàl·lics del coll i la banda blanca al llarg de cada ala, fan que la seva identificació sigui inconfusible, inclús pel profà. El seu vol, potent, ràpid i elegant, és molt sorollós i produeix un fort xiuxiueig en l'aire.

Gossa "llaurador retriever" cobrant una peça.
(Foto S. Riera, 2021).

Les bategades de les ales en arrancar el vol se senten amb força i sobten, a voltes, el plàcid caminant que transita pels corriols i viarany boscs, els seus dominis.

Desconfiat i espantadís, el tudó sol estar arrecerat al bell mig de les capçades dels arbres més frondosos. La seva veu, que sols es deixa sentir a l'hivern, a la primavera i a mig estiu (comencen a cantar per Nadal i deixen de fer-ho per la Mare de Déu d'agost), és un fort i rítmic parrupeig que ressona lluny enmig del bosc.

Al Montseny cria i és sedentari, i a l'hivern els seus efectius es veuen (es veien) reforçats amb congèneres provinents de països més septentrionals. La diversitat dels ecosistemes muntanyencs, on destaquen les fagedes (*Fagus silvatica*) a la part alta, les castanyedes (*Castanea sativa*), les suredes (*Quercus suber*) i els alzinars (*Quercus ilex*), junt amb les pinedes de pi pinyer (*Pinus pinea*), pi bord (*Pinus halepensis*), pi insigne (*Pinus radiata*) i de pinastre (*Pinus pinaster*) i els boscos mixtos que aquestes espècies configuren, fan un hàbitat idoni per al seu establiment. La base de la seva alimentació són les glans de surera, alzina o roure i el gra de fajol. A l'estiu, baixa als conreus de les planes, cercant el blat, la civada, l'ordi i d'altres gramínies, no desdenyant tampoc, quan n'és el temps, baies i fruites com les cireres, les maduixes, els raïms, les figues, els ramells de saüquer, les escopetasses, els lledons, i d'altres. També li agraden els pinyons, cosa no gaire coneguda, sobretot els de pi bord, que se'ls empassa sencers. Sovint voreja els torrents cercant escapar els brins tendrals de l'herba fresca i abeurar-se, al cap tard.

El tudó sempre ha estat peça cobejada pels caçadors montsenyencs. L'arma més emprada per a la seva cacera és l'escopeta del calibre 12 i els cartutxos carregats amb perdigó del 6. Hom el caça de diverses maneres segons l'època de l'any. A la mitja veda, que sol començar a mig agost, es caça barrejat amb les tórtres a les feixes cultivades dels emprius, quan cerca grans de cereal després de la sega.

El caçador se situa en un lloc adient, esperant el seu pas. Es tira al vol i l'èxit de la cacera depèn, en gran manera, del lloc escollit així com de l'encert amb les perdigonades. A l'aguait, hom l'espera als saüquers de les ribes de les torrenteres on frueix dels raïms de saüc, ja ben madurs.

Però quan la cacera del tudó és més emotiva a la muntanya és a l'octubre. En efecte, a la tardor se'l caça a l'aguait a les rouredes, on acudeix enllaminat per les glans dels roures pènols, martinencs, africans i de fulla gran, que vénen més primerenques que les d'alzina. Allà, el caçador té el barracó instal·lat en el lloc ja triat amb antelació i, si la sort acompanya, es poden fer bones caceres. Els tudons arriben afamats i, al poc de pararse als arbres més ben llucats i després d'observar la situació, comencen a

glanejar amb delit. Llavors són tret fàcil del caçador que, pacient, ha atès aquell moment. La cacera als roures s'allarga fins a la primera quinzena de novembre, fins passat Tots Sants.

Després, els tudonaires busquem noves estratègies per a les nostres caceres. De cara a l'hivern, al tudó cal cercarlo als alzinars i a les suredes, que és on va a menjar. Se l'espera també a l'aguait, però la seva cacera ara no sol ser tan profitosa, ja que es troben més dispersats per les boscúries. Als roures, els llocs eren més definits i les possibilitats d'èxit més notòries.

Confiança, tenacitat, paciència i perseverança són les quatre condicions que ha de reunir el tudonaire que va a l'aguait. El seu èxit sempre va lligat al coneixement dels indrets i dels costums etològics del colúmbid, de les quals cal ser-ne ben sabedor. I quan una parada falla, cal tenir alternatives. També per als dies de vent, que cal trobar aquell canal arrecerat, o per a aquells dies de boira que immobilitza als tudons en els més recòndits fondals.

Quan aquell fred colpidor, fruit de la gebrada, convida a quedar-se al llit, també surt el tudonaire al seu encontre, trepitjant neu o trencant el glaç dels bassials dels camins muntanyencs. I és que els tudons, quan el fred és més intens, pugen a grans embats per les bagues de la vall de Santa Fe o de Sant Marçal, o de la riera Major, o dels Vimeners, cercant assolellarse parats a les nues branques dels caducifolis. Aquí, hom els tira al vol, al pas, i hi ha diades que es pot arribar a buidar la canana. L'hora més bona és a la sortida del sol, però cal estar emplaçat a la parada a trenc d'alba.

Però el tudonaire de barracó els esperarà a l'aguait, dominant aquelles perxes tan vistents que brollen d'un vell calcinal de castanyer, escollides d'entre tota la baga, o en aquella flotada de faigs que despunten de la soleia. Ara ja canten i el fort rup-rup enardeix el caçador que, esperonat pel cant, veu com un acostament sigil·lós pot posarlo a mida de tret.

Parella de tudons caçats a l'aguait al pic de l'hivern.
(Foto S. Riera, 2021).

Per atreure'ls, hi ha qui els escarneix imitant el seu cant amb una fulla d'arboç, de llorer o de marfull. Fins i tot, amb molt d'ensinistrament, hi ha qui arriba a imitar el parrupeig només amb la gola. Es viu tota l'emoció de la cacera a la quieta.

La modalitat, però, que per mi té un regust més ancestral és a l'aguait al joquer. Saber trobar aquella raconada del bosc on una tarda rere l'altre els tudons van a dormir és una feina de perquisició per la muntanya i només els més experts hi poden reeixir.

Localitzar una clapada d'alzines on els excrements i els petits plomalls i borrellons detectin que hi van a joc és l'auguri d'una pacient espera que pot ser ben agraïda. Els tudons entren decidits, amb el seu batec d'ales característic, i llavors cal detectarlos al mig del brancatge. El cor batega d'emoció. Caldrà sortirli ja que no és ben bé a tret. L'aproximació cautelosa evitant el soroll de la virosta en ser trepitjada, l'oïda i la vista atentes al lloc on presumiblement s'ha aturat i les mans engarristades a l'escopeta, tot en la més íntima solitud, proporcionen uns moments que, qui té el goig de viure'ls, no els canviaria per cap d'altre.

El tudó es mou de branca i, vistent, es posa a tret. El soroll de la perdigonada en prémer el gallet, n'espanta d'altres del rodal però el pataplaç de la terrabastada d'aquest, en caure a plom sobre la virosta, culmina un episodi d'una tarda festiva d'hivern a muntanya. Cal anar a collir-lo i tornar a la parada, i esperar, novament, amb confiança, tenacitat, paciència i perseverança, l'arribada d'un altre, arraulits pel fred de la sotalada, fins a l'entrada de fosc.

Tudó acabat de caçar disposat al penjador. (Foto S. Riera, 2021).

Però, així com la seva presència a les zones baixes i més humanitzades, s'ha multiplicat els últims anys, en canvi és ben palesa una davallada a les boscúries i parts culminals en les últimes dècades. Ni el gran incendi forestal del 1994, ni l'augment de pistes transitables, ni la pressió cinegètica, es poden considerar que hagin estat determinats de la dràstica davallada, que s'ha observat per exemple, a la vall de Sant Marçal o a la de Santa Fe on, 40 o 50 anys enrere, s'observaven grans estols de tudons que pujaven Tordera o Riera de Gualba amunt sobrevolant els aulets fins assolir els faigs més culminals.

Els tudons han canviat el seu comportament. Caldria que, si hi ha experts en la biologia del colúmbid en trobessin alguna explicació.

BIBLIOGRAFIA

- RIERA, S. (1992-1993), El triangle Montseny-Corredor-Montnegre (Quadern de caça)
- RIERA, S. (2010), L'alimentació dels tudons (*columba palumbus*). Monografies del Montseny/25, p. 323-328.